

*Тарас ПАРАЦІЙ,
здобув. другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету мистецтв Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;*

*Наук. кер. Лариса ОРОНОВСЬКА,
канд. пед. наук, доц. кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва,
заст. декана факультету мистецтв з виховної роботи
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ФЕСТИВАЛЮ «ДЗВОНИ ЛЕМКІВЩИНИ» У м. МОНАСТИРИСЬК: ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЕКСКУРС

Представлена спроба опису мистецького фестивалю «Дзвони Лемківщини», який проводиться щорічно на у м. Монастириськ, що на Тернопільщині, особливості та етнографічний еккурс у історію становлення.

Лемки – західна етнографічна гілка українського народу, яка спокон віків проживає по обох схилах Карпат. Гори поділяють Лемківщину на дві частини, що розміщені на території трьох держав – Польщі, Словаччини та України.

Північна – галицька, південна – словацька і закарпатська. Кордони цього краю творять форму трикутника, повернутого вершиною на Захід, від р. Сян до р. Попрад. Територія Лемківщини простягається від західного кордону України на 130–150 км.

***Ключові слова:** мистецький фестиваль, лемки, історико-етнографічний еккурс, Всеукраїнське товариство «Лемківщина».*

Фестиваль «Дзвони Лемківщини» у м. Монастириськ на Тернопільщині є досить особливим у етнографічному напрямі. Він проводиться на знак вшанування депортації етнічних українців з Лемківщини, Надсяння, Холмщини.

Таким велелюдним зібранням лемків із всієї України та різних куточків світу засвідчується, що «всупереч спробам асимілювати, розсіяти деінде, цей пласт населення – воно вижило і пам'ятає своє коріння й трагічну історію свого

народу», – сказав голова Всеукраїнського товариства «Лемківщина» Олександр Венгринович на фестивалі «Дзвони Лемківщини».

За його словами, лемків хотіли позбавити українства у 194 –1946 рр. під час депортації з Лемківщини та інших етнічних українських земель, що були на території Польщі. У той час майже півмільйона українців було депортовано із прадідівських земель. Але тут, на Тернопільщині, та в інших областях, куди переселили лемків, вони знайшли другу малу батьківщину.

Фестиваль «Дзвони Лемківщини» у сьогоденні визнано міжнародним, щоб представити культуру лемків, на свято постійно прибувають десятки колективів та виконавців з різних областей України та зарубіжжя: колективи із Сербії й Хорватії, Польщі, Словаччини, Канади та США [2].

Перший день традиційно присвячений дітям. Їх знайомлять з лемківською культурою, звичаями, обрядами. Для наймолодших організовують чимало забав, спортивних змагань. А ще всі разом запалюють символічну ватру – знак пам'яті про предків, традиції і цінності яких зобов'язалися передати від покоління до покоління.

Місцевою говіркою, мелодійною піснею, самобутніми майстер-класами, церковним передзвоном фестивалю багато днів поспіль, так, як може святкувати цей гордий, незламний і талановитий етнос.

Веселкова гама вишиванок, у який одягаються фестивальні гості, створюють особливу атмосферу самобутнього й унікального свята.

З-поміж барв вирізняються червоні і чорні кольори – як символ радості і втіхи, туги й розлуки, після того учасники фестивалю проходять урочисто ходою центральною вулицею міста, під час якої покладають квіти до пам'ятника Тарасові Шевченку, пам'ятного знаку депортації лемків та фігури Покрови Пресвятої Богородиці, біля якої відправлено молебінь де було пом'януто жертви великого переселення, які загинули від тоталітарного режиму, героїв-лемків, які в зоні бойових дій АТО хоробро полягли за територіальну цілісність нашої держави.

У «Лемківському селі» задзвеніли фестивальні дзвони, як урочисто підняли прапори України та Всеукраїнського товариства «Лемківщина» [1].

Той передзвін тут, на головній сцені Ватряного поля, підсилювався душпастирським благословенням владики Бучацької єпархії УГКЦ Дмитрія (Григорака) та молитвою за мир в Україні і, звичайно, театралізованою етно-виставою, присвяченою пам'ятним подіям.

У музейному комплексі «Лемківське село» завжди розгортають тематичні експозиції. На Ватряному полі учасники фестивалю оглядають містечко народних промыслів, експозиції у музейних приміщеннях та дегустують традиційну лемківську кухню.

Надзвичайно вагомий імпульс завжди мають вітальні слова до зібрання поважних представників діаспори: голови Світової федерації українських лемківських об'єднань Ярослави Галик, членів СФУЛО, голів об'єднань: Польщі – Штефана Клапика, США – Андрія Хомика, Канади – Андрія Ротка, Словаччини – Павла Богдана, Сербії – Велимира Паплацька, голови культурно-просвітницького товариства Карпати-Липовляни (Хорватія) Івана Семенюка.

Усі лемківські ватри в світі демонструють і популяризують говірку, пісні, танці, акумулюючи їх в історичний інструмент пам'яті. І як на теренах краю не створити музей «Лемко світу» де старші передаватимуть естафету молодим як запашний коровай з нового врожаю [1].

Великою популярністю та зацікавленістю завжди користується фотовиставка «Обличчя Лемківщини», яка демонструється на кожному фестивалі.

Висновки. Важливою новиною минулорічного фестивалю, стало те, що на території проведення фестивалю збудують лемківське село – «Монастирська» стане міжнародним центром лемківської культури. Тут пануватиме лемківський дух, тут буде наш Єрусалим. Першим кроком до розбудови цього місця стане створення музею, що розляжеться на восьмистах метрах квадратних. Це буде один із найкращих музеїв лемківської культури у світі. Так ми зможемо зберегти культурну спадщину, яку наші вороги хотіли

відправити в безодню забуття. І прикро, що до сьогодні ніхто не вибачився перед лемками за ту трагедію. Прикро говорити, що цей самий тоталітарний режим, який усе зробив для тієї депортації, перефарбований в інший колір, і далі знущається з нашого українського народу. Тому вже від сьогодні працівники музейного комплексу «Лемківське село» готують багато цікавинок для майбутніх фестивалів цієї визначної події.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Венгринович О. Із спогадів про Музейний комплекс «Лемківське село». Тернопіль – Монастириськ, 2020.
2. Грабчак В. У двадцяте кличуть дзвони нас (XX Міжнародний фестиваль лемківської культури «Дзвони Лемківщини». Тернопіль, 2019.